

ABDURRAHMAN MUNİF VE RİSÂLE MİN VERÂÎ'L-HUDÛD
ADLI KISA ÖYKÜSÜ

İlknur EMEKLİ

Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve
Edebiyatı

ilknur.emekli@atauni.edu.tr

Öz

Bu çalışmada, Modern Arap Edebiyatının önemli hikâye ve roman yazarlarından biri olan Abdurrahman Munîf'in hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra "el-Bâbu'l-Meftûh" adlı hikâye seçkinde yer alan "Risâle min Verâî'l-Hudûd" (Sınırlar Ötesinden Bir Mektup) adlı kısa öykünün tercümesi verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Abdurrahman Munîf, Kısa Öykü, el-Bâbu'l-Meftûh, Risâle min Verâî'l-Hudûd

Abdelrahman Munif and His Short Story Resale Min Veraal Hudud

Abstract

In this study, after giving brief information about Abdelrahman Munif's life, literary personality and works of Abdelrahman Munif who is one of the important story and novel writers in Modern Arabic literature, and the translation of his short story named "Risale min verail hudud" which is in the story form in "al-Babul meftûh" is analyzed.

Keywords: Abdelrahman Munif, Short Story al-Babal Maftuh, Resale min Veraal Hudud

Abdurrahman Munîf, 1933 yılında Amman'da tüccar bir ailenin son çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Suudi asıllı, annesi ise Iraklıdır. İlk ve orta öğrenimini Amman'da tamamladıktan sonra İngilizlerin Orta Doğudan çekildikleri yıllarda Arap ailelerin Kahire'ye, Bağdat'a ve oralardan daha başka yerlere göç etmek zorunda kaldıkları dönemde o da, ailesiyle birlikte Bağdat'a gitti. Buradan Nasır döneminde Mısır'daki Kahire Üniversitesi'ne giderek eğitimine orada devam etti. Oradan da General Tito döneminde yani 1958 yılında Yugoslavya'ya geçti. Belgrad Üniversitesi'ndeki yükseköğrenimini sürdürdü ve 1961'de iktisadi bilimler, petrol ekonomisi alanından doktor unvanıyla mezun

oldu. Petrol endüstrisinde edinmiş olduğu kariyeri süresince Suriye’de petrol uzmanı olarak çalıştı.

Munîf, yirmili yaşlarda yaz tatillerini ailesiyle birlikte Arap Yarımadasında geçirmiştir. Orada bulunan petrol tüccarlarıyla sohbet etmiş, onlardan başlarından geçen ilginç hikâyeleri anlatmalarını istemiş ve bu hikâyelerin her birinin, sonraki yıllarda kendi romanları için başvuracağı birer kaynak olacağından habersiz, dikkatle onlara kulak vermiştir.

1975 senesinde “*Petrol ve Gelişme*” adındaki aylık derginin basımı için Bağdat’a yerleşmiş ve oradan da 1981 senesinde Fransa’ya gitmiştir. Beş yıl sonra Fransa’dan ayrılıp eşiyle birlikte Suriye’ye yerleşmiştir. Buradayken kendini tamamen kitap yazma işine adanmıştır.

Munîf, 1989 senesinde romancılık alanında Sultan bin Ali Uveys Kültür Ödülünü ve 1998’de ilk kez verilmeye başlanan Kahire Yenilikçiler Ödülünü de almaya hak kazanmıştır.

Abdurrahman Munîf, 24 Ocak 2004 tarihinde Suriye’de geçirmiş olduğu bir kalp krizi sonucunda hayata veda etmiştir. Cenazesi Dahdah Mezarlığı’nda toprağa verilmiştir. Otuz altı yıllık evli olan yazar, dört çocuk babasıydı. (Emekli, 2006: 47)

Munîf, Arap edebiyatında yirminci yüzyılın en yetenekli romancılarından biriydi. 19. yüzyılın sonlarına doğru Necip Mahfuz’la birlikte Arap dünyasının yaşamış olduğu kültürel ve siyasi kaygıları esas alarak bu bölgenin edebi çevresini değiştirmeye çalışmışlar ve kısa bir süre içerisinde Arap Edebiyatının iki önemli lideri olmuşlardır.

Yazar, her zaman için bulunduğu yeri, romanlarını ve Arap yaşam portresini kendi bakış açısıyla romanlarında eleştirmekte ve irdelemede kararlı davranmıştır. Zaten elinde bulunan zengin kaynaklar ve farklı söz sanatları da buna izin vermektedir.

Munîf, kendisiyle olaylar arasında geçen yer ve zaman ilişkisini sıkı tutmaya gayret etmiştir. Eserlerinde sadece sınırları belirli bilinen yerleri vermekle yetinmemiş; aksine kendisinin de içinde yaşamış olduğu, gerçekten pek de iyi bilinmeyen en küçük köyleri dahi tasvir etmiştir. Ona göre olayların geçtiği mekânlar durağan ve tarafsız yerler değildir. Aksine bu yerler, düşüncelerin ve ilişkilerin kucaklaştığı, aralarında benzerliklerin bulunduğu, insanların ve ağaçların süslediği yerlerdir.

Eserlerini oluştururken belki de Munîf’i en çok endişelendiren şey, zaman kavramı olmuştur. Zaman kavramını açıkça vermek yerine kişilerin yaşamlarına veya tecrübelerine değinmiş ve eserlerindeki olayları anlatırken tarih

içerisindeki belli bir süreçle sınırlı kalmamıştır. Açıkçası edebiyat hayatı boyunca da bu sınırlandırmadan pek hoşlanmamıştır. Munîf, kitaplarında nadiren bazı tarihlere değinmiştir. 1948 Olayları, İran Olayları veya Fransız İhtilali gibi. (Tariq, 2005:112)

Munîf'in yazarlık başarısı, bir süre sonra maddiyat ile maneviyat arasında sıkışıp kalmıştır. Fakat bütün bunlara rağmen “gerçekçilik” ilkesinden vazgeçmemiş ve bu ilkeyi eserlerinde farklı şekilleri kullanmaya devam etmiştir. Mesela; romanlarını atasözleri ve halk şiirleriyle başlatmış, diğer kısımlarında da ahenkli sözcükler kullanmaya özen göstermiştir. Böylece kendine has bir üslup yaratmıştır. Yazmış olduğu eserlerinin tümünün sağlam bir yapıya sahip olmasını istemiş ve bu şekilde davranmayan romancıları da ağır bir dille eleştirmiştir. Ona göre; halkın sorunlarını yansıtmaya çalışan bir yazarın sürekli olarak halkın gözü önünde olması ve onların yaşadığı sıkıntıları kendi ruhunda yaşaması gerekmektedir. Eserlerinde de bunun örneklerine rastlamak mümkündür.

Üstün yeteneği ve toplumun yaşamış olduğu sıkıntıları hiç çekinmeden dile getirmesi onu okuyucularının gözünde büyük bir yazar haline getirmiştir. Arap kültürünü bir bütün olarak ele almış ve onu hiçbir bölgenin edebiyatıyla karşılaştırmamıştır. Eserleri ve tecrübeleri kadın erkek bütün genç yazarlar için büyük bir örnek teşkil etmiştir.

Munîf, bir romancı olarak ismini ilk kez 1973 senesinde yazmış olduğu *el-Eşcâr ve İğtiyâlu Merzûk* (Ağaçlar ve Merzuk Cinayeti) adlı eseri ile duyurmuştur. Irak'ta Filistinli edebiyatçı İbrahim Cabbâr ile yakın arkadaşlık kurmuştur. Zaten Munîf'i yazarlık için cesaretlendiren en önemli isim de o olmuştur. 1982'de ikisi birlikte kaynaklarda adı geçmeyen müşterek bir roman yazmışlardır. Munîf o andan itibaren siyaseti ve petrol alanındaki çalışmalarını bir tarafa bırakmış, zihnini sadece yazma işine ve eserlerine odaklamıştır.(Emekli, 2006: 37)

Munîf, çölde yaşayan küçük gruplar arasında yaşanan geri kalmışlığa ve bu yüzden ortaya çıkan sorunlara birkaç romanında değinmeye çalışmıştır. (Munîf, 2000: 14) Bu romanların en çok ilgi göreni, 1978'de kaleme almış olduğu *en-Nihâyât* (Sonlar) ve *Mudunu'l-Milh* (Tuz Şehirleri) adlı eserleridir. (Tariq, 2005: 117)

Sabrî Hâfız 1993 senesinde yayınladığı bir makalesinde Abdurrahman Munîf'in eserleri için şöyle bir bakış açısı getirmiştir:

“ *Munîf'in bütün romanlarında hissedilen karamsar havaya rağmen bu eserlerde her zaman için bir insanı köşeye sıkıştırabilecek veya yok edebilecek küçük bir umut ışığı sezilmektedir.*” (Emekli, 2006: 17)

'*Âlem Bilâ Harâ'it, Kıssatu Hubb Mecûsiyye, Hîne Tereknâ'l-Cisr ve Şarku'l-Mutavassıt* Munîf'in diğer önemli romanları arasındadır. Yazarın el-Bâbu'l-Meftûh (Munîf, 2006:4) adlı hikâye seçkisinin yanı sıra ekonomi ve siyaset alanında, gazete ve dergilerde yayımlanmış birçok makale ve araştırma yazısı da bulunmaktadır.(Tuğrul, 2006: 36)

SINIRLAR ÖTESİNDEN BİR MEKTUP

Kasaba merkezinden başkente taşındım ve otelde bir süre kaldım. Birkaç gün geçtikten sonra, bu günlerin yanı sıra radyodan yükselen sıkıcı sesler ve o göç eden kişilerin gelişine eşlik eden gürültü beni oldukça rahatsız etmeye başlamıştı. İşte böylesi bir çılgınlık anında şehrin merkezinden uzaklaşmaya, radyo dinlemeye ve hatta gazeteleri okumaya bile bir süreliğine ara vermeye karar verdim. İçerisinde bulunduğum duruma ve ruh halime uygun bir ev aramaya başladım. Sıkıntılı ve zorlu bir süreçten sonra yaşlı bir emlakçı beni şehrin kenar mahallelerinden birine götürdü.

İlk başlarda bu komisyoncunun benimle alay ettiğini düşündüm. Fakat akılcı konuşmalar ve fiyatlar düşünebilmem için bana yeterince fırsat vermedi ve evi aldım. Şehir merkezinde yaşadığım boğulma deneyiminden ve bir an olsun durup kesilmeyen radyonun gürültüsünden sonra, bu durumdan oldukça memnun kalmıştım. Her şey değiştikten sonra, İbnu Nâyif el-Hezzâl'ın bekçiliğini yaptığı binaya yakın bir yerde oturmam için, beni bu binaya alıp götüreren rastlantıya bir türlü anlam veremiyordum. Evlerin sahipleri, bu evleri tamamlamak, diğerleri de yeni evler inşa etme düşüncesiyle geri dönmüşlerdi. İşte bu sayede Saad'ın önüne çalışmak için bir fırsat çıkmış ve bu büyük binalardan birine bekçi olmuştu.

Bu lanet şehirde Nâyif el-Hezzâl kendisini bir fazlalık ve oldukça güçsüz bir varlıkmiş gibi görüyordu. Bu duygular karşısında hiçbir şey yapmak istemiyor ve sadece birkaç gün öncesine kadar severek yaptığı işini büyük bir kızgınlıkla bırakıyordu. Büyük oğlu Saad'a şöyle diyordu:

“ Bizleri göç etmeye zorlayan bizzat sensin. İşte bu nedenle şu andan itibaren göç edenlerin meseleleriyle de sen ilgileneceksin.”

Saad kırk yaşını geçmiş bir adamdı. Fakat Nâyif hâlâ genç ve enerjik biri olduğu için Saad onun isteği ve rızası olmadan hiçbir şey yapamıyordu. Şimdi ise Nâyif işini bırakmış ve her şey böylece sona ermişti. Aile savaş nedeniyle ev sahiplerinin yapımını durdurdukları o boş evlerden birinde kalmaya başlamıştı.

İlk günlerde dikkatimi hiçbir şey çekmemişti. Fakat otobüs durağındaki uzun bekleyişlerim ve daha sonra da farklı zamanlarda caddeden geçişlerim sonucunda, bakışlarım oldukça ilginç bir görüntüye takılmıştı. Günden güne artan bir ilgiyle o görüntüyü takip etmeye başlamıştım.

İsmi daha sonra öğrendiğim yaşlı Nâyif el-Hezzâl, resmî bir vazifeyi andıran bu işi yerine getirmekten bir an olsun kaçınmıyordu. Bu vazife onun yeni binaların oluşturduğu bloklar etrafında, aynı anda orayı baştan sona, daire şeklinde yürümesine kesinlikle engel olmuyordu. Pencerede durduğum her an Nâyif'i oradan geçerken gördüğümü hatırlıyorum. Geçmediği zamanlarda ise mutlaka diğer taraftan, köşenin sonunda bulunuyor ve aynı anda oradan oraya geçmesi sadece birkaç dakika sürüyordu.

Acaba yerde bir şeyler mi arıyordu? Ya da bir bombanın ayakları arasında patlamasını ve onun patlayışını izlemeye mi bekliyordu? Başını asla kaldırmıyordu. Sürekli başı önüne eğik ve çoğunlukla sigara içer bir şekilde yürüyordu. Bunun sonucunda sırtı bükülüyor ve güneş gözlerini rahatsız etmeye başlıyordu. Fakat birlikte geçirdiğimiz yılın her gününde binalar etrafında dolaşmayı bir gün dahi ihmal etmemişti.

Canım sıkılmış bir halde onu izliyordum. Yalnız yürüten, hiç konuşmayan ve hiç kimseye bakmayan bu adamın mutlaka bir sırrı vardı. Onun durumunu açıklama hususunda ben de oldukça şaşkındım. Çünkü hiç kimsenin onunla konuşmasına fırsat vermiyor ve insanların onu yakından tanınması için bir an olsun durmuyordu. Onu otururken gördüğüm çok nadir zamanlarda ise oldukça garip görünüyordu.

Penceremden elli metreden fazla uzaklıkta olmayan bir duvarın gölgesinde, yorulduğu zamanlarda oturmak için kendisine bir köşe oluşturmuştu. Bu köşe topraktaki küçük bir boşluktan oluşuyordu. Orayı özenle temizliyor ve o toprağın bir tarafına yaslanabileceği iki taş yerleştiriyordu. Bir kez olsun onu elindeki küçük bir sopayla oynamaz bir halde görmemiştim. Toprağa resimler çiziyordu. Bir şeyler görebilirim ümidiyle bu yerin yakınından birçok kez kasten geçmeye çalışıyordum. Fakat her defasında toprağı, üzerine sanki hiç kimse basmamış gibi pürüzsüz ve yumuşak bir halde buluyordum.

İşte olaylar bu şekilde devam etti. Bu sessiz ve dalgın adamı anlayıp tanıyabilme hususundaki şaşkınlığım ve isteğim giderek daha da artmıştı. Onunla ilgili pek çok kişiye sorular sordum, fakat hakkında bir şeyler bilen hiç kimseyi bulamadım.

Bu yüzden onu unutmaya çalıştım. Onu elinde avucunda, takip etmeye veya hakkında bir şeyler sorarak insanları meşgul etmeye degecek bir şeyleri bulunmayan garip bir adam olarak kabul ettim. Ta ki o güne kadar.

Can sıkıntısı beni yiyip bitirir bir haldeyken odamda oturuyordum. Sessizlik düşüncüyü, ümidi ve isteği engelleyen yoğun bir bulut kümesi gibi uzanıp gidiyordu. İşte tam da o anda kapının çaldığını duydum. Bu, ilk başlarda rüzgâr olduğunu zannettiğim oldukça sessiz bir çalıştı. Fakat o peş peşe gelen çalışmalar, belki de önceki çalışları hatırlıyorumdur düşüncesiyle beni bir süreliğine oyalamıştı. Ayaklarımdan hangi şeytanın beni çivileyip sabitlediğini ve direnir mücadele etmem için beni zorladığını kesinlikle bilmiyorum. Kapı hâlâ bu şekilde çalınırken, ben ise kapıyı açmamaya karar vermiştim. Birkaç dakikalık zaman zarfında uzaklaşıp giden ayak sesleri duydum. Kendime daha fazla hâkim olamadım ve büyük bir güçle kapıyı açıp başımı dışarıya doğru uzattım. Bir de ne göreyim, karşımda duran o adamın ta kendisiydi!

Yakından bakınca o adam bana oldukça farklı görünmüştü. Yüzünde, beyaz mendilinin altında görünen o koyu esmerlik, güneşin yakıcı ışınları ve uzun günler neticesinde oluşmuştu. Çünkü yaşlı yüzündeki kırışıklıklar arasında bir beyazlık görebiliyordum. Mendilin altında, alınımın en üst kısmında toprağın yüzeyindeki kırmızılığı andıran bir renk fark ediyordum. Gözlerine gelince; onlar yüzündeki en garip şeylerdi: Gözleri küçük, fakat samimiyetle doluydu. Elindeki çakmağı kaldırınca, onunla ilgili daha detaylı bir inceleme yapma fırsatı bulamadım. Anlaşılır ve derin bir ses tonuyla şöyle dedi:

“Benzin istiyorum. Sizde çakmak benzini var mı?”

Büyük bir merakla ondan içeri girmesini istedim. Başlangıçta biraz tereddüt etti, fakat ısrarlarım karşısında yaşlı birini andıran ağır adımlarla yaklaştı ve içeri girdi.

Sonra kendi kendime,

“Şimdi adamı yakalayacağım... Bana her şeyi söyleyinceye kadar da onu serbest bırakmayacağım.” dedim.

Kıyafetlerin temizliğinde kullandığım benzin şişesini aramaya başladım ve nihayet onu buldum. O şişeyi götürmeden önce eski bir hediye ortaya çıkardım ve bu hediye sadece fitilli bir çakmaktan ibaretti. Kendi kendime şöyle dedim:

“Onu konuşmaya zorlayacağım ve bu çakmak aramızda bir köprü olacak.”

Şişeyi ona verdim ve o, çakmağını benzinle doldururken ben de kendi çakmağımı dikkatli bir şekilde masanın üzerine bıraktım. Doldurma işi bitmek

üzereyken, bir sigara çıkarıp yaktı. Merakımdan dolayı ona şöyle demeseydim her şey bitecekti:

“ *İhtiyacım olmadığı için bu şişe sizde kalabilir.*”

Söylediklerimi önemsemez bir tavırla bana baktı ve aynı derin ses tonuyla,
“ *Ona ihtiyacım yok.*” dedi.

Gitmesine izin vermeden hemen şöyle dedim:

“ *Siz buralı değilsiniz.*”

Cevap vermedi. Ayakkabısına veya yere dikkatlice bakıyormuş gibi yaparak bakışlarını tamamen kaçırıp sessiz kalmaya devam etti. Aceleyle ona yeniden şöyle bir soru yönelttim:

“ *Amca, siz nerelisiniz?*”

Başını kaldırmadan ve öncesine nazaran bana daha kısık gelen bir ses tonuyla,

“ *Buralıyım.*” dedi.

Yalnızlığını hatırlamaktan zevk alıyormuşçasına, daha fazla konuşmak istemeyen bir tavırla başını salladı.

“ *Sen yabancısın. Bu lehçende açıkça görünüyor.*” dedim.

Aslında o ana kadar lehçesinde bunu açıkça gösteren herhangi bir şey olmamıştı. Fakat bu, onu kandırabilmek için izlediğim bir yöntemdi.

Gözlerini yıldırım gibi kaldırarak, bir anda söylemişti bunları. Düşüncelerimi okurcasına bana baktı ve sonra bakışlarını yere indirerek şöyle dedi:

“ *Peki, siz nerelisiniz? Buralı mısınız?*”

Onu cesaretlendirmek için,

“ *Bu şehirde yeniyim. Kısa bir süre önce kasabadan geldim.*” diyerek cevap verdim.

İşte bu sözcükler aramızda bir başlangıç oldu. Söylediklerimden emin olmak için bakışlarını kaldırıp benim gözlerime dikkatlice bakarken gördüm. Sanki bana karşı içinde bir samimiyet hissediyor gibiydi.

“ *Aileniz de sizinle birlikte mi yaşıyor?*” dedi.

Aklım karışmış ama aynı zamanda konuşmasını sürdürmesini arzulayan bir ses tonuyla,

“Ailemin bazı fertleri benimle birlikte. Fakat çoğunluğu hâlâ orada yaşıyor.” diyerek cevap verdim.

- İsteddiğiniz zaman onları ziyaret edebiliyor musunuz?
- Tabii ki, istediğim zaman gidebiliyorum.

Yaşadığı üzüntünün ve hatıralarının bir işareti olarak dudaklarını büzüştürerek başını salladı ve yeniden yere bakmaya başladı. Gözleri hâlâ aynı yere bakarken şöyle dedi:

“Benim ise ülkeme gitmem yasak. Beni engelleyen kim olduğunu bir bilerseniz!”

- Amca, gitmenize kim engel oluyor?
- Böyle bir şeyi hükümetin veya Yahudilerin yaptığını düşünebilirsiniz. Hayır, aksine bana engel olanlar oğullarımın ta kendileridir.
- Bu durumda siz göç edenlerden birisiniz.
- Hem bir bedevi hem de bir çiftçiyim. Kuneytra'nın kenar semtlerinden birinde oturuyorum.
- Peki, ama oğullarınız size neden engel oluyorlar?
- Bilmiyorum. Gelecekte bir gün hep birlikte döneceğiz ve bu yüzden sen yalnız gidemezsin diyorlar. Onlara beni bırakmalarını söylüyorum. Eğer onların vaatlerini beklerseniz; asla geri dönemeyeceğiz. Ben gitmek istiyorum. Fakat beni bırakmıyorlar.
- Bu koşullarda geri dönmeniz mümkün mü? Hükümet! Yahudiler?

Meydan okurcasına alt dudağını ısırıp onu birilerinin duymasından çekinir bir halde etrafına bakınır ve şöyle diyordu:

“Şayet beni bırakırsalar; kesinlikle karşımda hiç kimse duramayacak. Kendi işimi kendim halledebilir ve oraya da kolayca gidebilirim.”

- Hiçbir şeyden korkmuyor musunuz? Ölmekten korkmuyor musunuz?
- Ölürsen ne olacak ki?

Bunu alaylı bir ses tonuyla söyledi. Başka hiçbir şey söylemek istemezcesine konuşmasını sonlandırdı. Sanki hatıralar sözcüklerden daha güçlü gibiydi. O dolu dolu geçen günlerin, yetersiz ve basit ifadelerle dönüşmesi mümkün değildi.

Bir sigara uzattım ve sigarayı yakmaya çalışırken de ona,

“Amca, bir saniye. Sigaranızı içerisinde kötü bir tat bırakmayan bu çakmak ile yakmak istiyorum.” dedim.

Sanki söylediğimi anlamayan ve çevresine göz gezdiren bakışlarla bana doğru baktı. Fakat beni fitili tutuşturmak için çakmağı yakarken görünce, o anda ben de onun yüzüne yayılan ve onu aydınlatan büyük bir gülümseme gördüm. Sonra küçük bir çocuk gibi,

- Bu çakmak size nereden geldi? dedi.
Galibiyet duyguları üzerimi kaplamış bir şekilde cevap verdim:

- Babamdan aldım. Onun çok sayıda çakmağı var.
Sonra içimden gelen gizli bir dürtüyle sözlerime şöyle devam ettim:
- Bu çakmağı benden bir hediye olarak kabul etmeye ne dersiniz?

Bu hediyeyi kesin bir dille reddettiğini göstermek üzere iki elini birden yüzüme doğru uzattı. Fakat ısrarlarım karşısında,

“*Siz bunu almadıkça ben de onu kabul etmeyeceğim.*” demeyi uygun gördü ve sonra çakmağı masanın üzerine bıraktı.

İsrar ettiği takdirde takas etmeyi kabul edeceğime dair kararımı vermiş bir şekilde,

“*Fakat asıl mesele hediyeleri birbirimizle değiştirmek değil. Çünkü ben zaten böyle bir çakmağa çok çabuk sahip olabilirim.*” dedim.

O ısrar etti ve ben de kabul ettim.

Samimi bir ortam yaratmak için, reddetmesine imkân vermeyecek bir teklifte bulundum:

“*Acı bir kahve yapacağım. Bende acı kahve yapmak için gerekli olan her şey var. Bir kahve değirmeni ve mangal dışında... Ne dersiniz?*”

Teklifimi nazikçe kabul etti.

Kahvelerimizi yudumlarken uzun uzun sohbet ettik. Yüreği acı ve hüzünden dolayı parçalanmış bir haldeyken pek çok şey söyledi:

“*Başkalarının bizden istediği şekilde davranmayı kesin bir dille reddettik. Bizlere nereye gitmek istediğimizi sordular mı? Bizler burada doğduk. Askerler işlerini yapabilsinler diye bizlere geriye doğru hareket edin dediler, onlara inanmadık. Çünkü bizler daima askerlere yardımcı olmuştuk. Bu nedenle onların bizlere kızıp sinirlenebileceklerini kesinlikle düşünmedik. Bizleri göç etmeye mecbur bıraktılar. Taşıyabildiğimiz kadar eşyayı yanımıza aldık ve oradan ayrıldık. Fakat gözlerimiz geride bırakmak zorunda kaldığımız topraklardan bir an olsun ayrılmadı. Günler sonra kalabalık bir insan topluluğu bizleri önüne alıp götürdü ve şehre ulaştırdı.*”

Bizler şehirde yaşayamıyorduk, fakat geri dönüşümüzü hiçbir şey geciktirmesin diye şehrin kenar mahallelerinde kalmayı istiyorduk.”

Gözleri hasret ve pişmanlıkla dolmuş bir halde konuşmasını sürdürdü:

“ Caminin yanındaki yolda bir süre durduk ve sonra oradan yürümeye devam ettik. Şehre vardığımız zaman okullara yerleştik. Nihayet çadırları dağıttılar, fakat tek bir tane alamadım. Çünkü kalmak istemediğim doğu bölgesinde yaşamamı şart koşuyorlardı. Bana gerekli olan tek şey bir radyoydu ve ondan asla vazgeçemiyordum.”

Bunların yanı sıra şu anda hatırlamak istemediğim daha pek çok şey söyledi. Fakat kendimi oldukça küçülmüş ve alçalmış hissediyordum. Hatta belirli anlarda bu adamın susmasını veya aramızdaki bu tanışmanın henüz daha kapının eşiğinde iken bitmesini diliyordum.

O önemli andan itibaren eşyaların kazanamadığı manaları, ancak gerçekliğini ve sadeliğini kaybettiğinde kazanabildiğini düşündüm. Tıpkı erkeklerin istedikleri şeyleri kelimelerle anlatmaya çalıştıkları zaman, güçlerinin ve keskin zekâlarının büyük bir kısmını kaybetmeleri gibi. Adam radyo yayınında söylenenlerden, liderlerin konuşmalarından, önemsiz ayrıntılardan ve hatta kendi ismini açıklamaktan bile nefret ediyordu. Bu adam tek bir şey istiyordu. Bunu da odadan ayrılırken dile getiriyordu:

“En iyisi insanın olduğu yerde kalmasıdır. Topraklar her şeyden daha değerlidir, hatta çocuklardan ve hanımdan bile daha değerlidir. İnsan toprağını kaybettiği zaman, tıpkı bunun gibi küle dönüşüyor.”

Daha sonra kızgınlıkla sigarasını söndürdü.

Kim olursa olsun bu yaşlı adamın söylediklerini işitmek veya onları anımsamak hiç kimsenin hoşuna gitmezdi. Her ne kadar bu sözcükleri derinden ve oldukça kısık bir ses tonuyla söylese de; bunlar göğse saplanan keskin bir bıçağı andırıyordu. O sözcükleri duyduğum andan itibaren korunmasız ve güçsüz görünmemek için onları hatırlamaya bir son vermeye karar verdim. Fakat ne yaptıysam nafiye.

Günler Nâyif el-Hezzâl’in durmaksızın, hayatına aynı şekilde devam etmesiyle geçip gidiyordu. Günün büyük bir kısmında, hatta güneş battıktan sonra da evlerin etrafında dönüp dolaşıyordu. Gözleri yere odaklanmış, adımları ufak ve güçlü, akli fikri ise orada uzaklarda bıraktığı toprağına takılmış bir haldeydi.

Bir gün onu gözden kaybettim. İlk başlarda onun hasta olabileceğini düşündüm. Fakat oğlu Saad'a onun nerede olduğunu sorduğumda, bana oldukça sert ve alışlageldik bir ses tonuyla cevap verdi:

“ *Ondan bir şey mi istiyorsunuz?*”

Böyle bir ses tonuyla karşılaşmayı beklemediğim için şaşkınlık içerisinde, “ *Sadece sordum.*” diyerek cevap verdim.

Aynı sert ve alışlageldik ses tonuyla bana,

“ *Ondan bir şey istiyorsanız söyleyin!*” dedi.

- Hayır... Hayır. Hiçbir şey istemiyorum, fakat ben sizin buradaki komşunuzum. Babanızla daha önce tanışmıştım ve bir süredir de onu buralarda göremiyorum.
- Daha önce de söylediğim gibi, eğer ondan bir şey istiyorsanız; bizler bunun için hazırız.
- Ondan kesinlikle bir şey istemiyorum.

Bakışları hâlâ öfke dolu bir saldırganlık taşıırken şöyle diyordu:

“ *O, burada değil.*”

Neler olduğunu öğrenmek için ısrar ettim. Çünkü bu olayda bilmediğim şeylerin olduğunu kesinlikle hissetmişim.

“ *O hasta mı?*” diye sordum.

- Hayır.

Bu konunun peşini bırakmadan, ona bir kez daha şu soruyu yönelttim:

- Allah korusun! Ona bir şey mi oldu?

Saad tükenmek üzere olan sabır ve şefkat dolu hayal kırıklığına dönüşen saldırganlık haliyle,

“ *Gitmiş.*” şeklinde cevap verdi.

Ruhumu düşünceler ve endişelerle meşgul etmeksizin, sanki üzerimi bir kızgınlık hissi kaplamış gibi ona şöyle dedim:

“ *Kuneytra'ya gitti. Öyle değil mi?*”

- Evet...Oraya gitti.

Bu karşılaşmadan üç gün sonra, ben pencerede dururken Saad'ı evime doğru olan caddeden geçerken gördüm. İçeri girmeden önce selam verdi ve kısa bir süreliğine görüşmemizin benim için mümkün olup olmadığını sordu. Kapıyı açmak ve bu sert misafiri karşılamak üzere hiç tereddüt etmeden kapıya doğru yöneldim.

Oturduktan sonra sigara içmesi için teklifte bulundum, fakat özür dileyerek bu teklifi kabul edemeyeceğini söyledi. Nasıl olduğunu sorduğumda ise; çok fazla konuşmak istemeyen bir tutumla sadece kısa sözcükler kullanarak cevap verdi. Bildiğim bütün nezaket dolu sözcükleri tükettiğim zaman, sessizlik tıpkı bir kurşun gibi acımasızca ve sıkıca tutunarak ortama hükmetti. Sanki bu sessizlik tam önümde oturan adamın ruhunun derinliklerinde bir şeyleri harekete geçirmiş gibiydi. Sonra cebinden çıkardığı bir mektubu sessizce bana doğru uzattığını gördüm.

Birkaç gün önceki karşılaşmamız esnasında yaşananlardan dolayı özür sözcükleri kullanarak söze başladı:

“ Babamın sizi tanıdığını bilmiyordum. Hepimiz gitmesinden dolayı ona oldukça kızgındık. Şimdi ise bize Târiş’le gönderdiği bu mektuptan sonra durum değişti. Onun söylediklerine daha fazla kulak vermeyip, okumak için hemen mektuba doğru fırladım. Orada yazılanları hâlâ hatırlıyorum:

“ Buraya gelin, hepiniz buraya gelin. Eğer gelerseniz; topraklarımızın hâlâ burada yerinde durduğunu görürsünüz. Doğu tarafına, Kerem el-Hûrî’nın arazisine geniş bir yol açmışlar ve arabalar bu yoldan yoğun bir şekilde geçiyor. Öyle ki, buradan geçen herkes bahçelerimizi yağmalıyor. Sizler burada olsaydınız; bahçelerimizi korurdunuz. Çünkü ben burada yalnız başıma hiçbir şey yapamıyorum. Onlardan hiç kimse hoşlanmıyor. Bu alçak ve kibirli insanlar, elimizdeki her şeyi almak istiyorlar. Sizler burada olsaydınız; diğerleri hiçbir şey yapamazlardı. Fakat burada kalan bizler ne yapabiliriz ki? Sayımız yirmi ya da otuz kişiyi geçmez ve büyük bir çoğunluğumuz da yaşlı kişilerden oluşuyor. Söylediklerimize kulak verin ve herkese geri dönmelerini söyleyin. Eğer geri dönerseniz; onların anne babalarının babalarına da lanet okumuş oluruz. Bu konuyu iyice düşünün ve fazla gecikmeyin.

Saad, karşı mavi binadaki komşumuza selamlarımı iletteceğinden kesinlikle eminim. O yardımsever bir adam ve ben onu çok sevdim. Çakmağımı verdiğim ve bana fitilli çakmağını veren de işte o adam.

Yanındaki herkese selamlarımı ilet ve onlara buraya çokça yağmur yağdığını söyle. Fakat geçmişteki günler daha güzeldi. Ben iyiyim, herkese selamlar.

Mektubu yazan Sâlim es-Sâhûr, hepinize selam ediyor ve hepinizi çok özlediğini söylüyor.

Saad'a geri verdiğim mektubu okumamdan sonra ve onun da alıp cebine koymasından önce, üzerinde yazılı olan adrese bakmayı neden bu kadar çok istediğimi gerçekten bilmiyorum

Adres şu şekildeydi:

Şam... Ülkenin batı tarafı. Ana yolun yakınında.

Sayın değerli oğlumuz Saad Nâyif el-Hezzâl. Allah ona uzun ömürler versin.

Kaynakça

Munîf, A., (2006). *el-Bâbu'l-Meftûh*, Beyrut: ed-Dâru'l-Beydâ'

Munîf, A., (2000). *en-Nihâyât*, Beyrut: el-Ehrâm Kitâb fi'l-Cerîde

Emekli, İ., (2006). “ Abdurrahman Munîf Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve en-Nihâyât Adlı Romanın İncelemesi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tariq, A., (2005). *Street Fighting Years: An Autobiography of the Sixties*, Londra

Tuğrul, Ü., (2006). “Abdurrahman Munîf'in Şarku'l-Mutevassıt Adlı Romanının İncelenmesi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü